
האוניברסיטה העברית בירושלים

סילבוס

מנהיגות בחינוך - 37879

תאריך עדכון אחרון 21-09-2020

נקודות זכות באוניברסיטה העברית: 4

תואר: מוסמך

היחידה האקדמית שאחראית על הקורס: חינוך

השנה הראשונה בתואר בה ניתן ללמוד את הקורס: 0

סמסטר: שנתי

שפת ההוראה: עברית

קמפוס: הר הצופים

מורה אחראי על הקורס (רכז): דר' אורי איל

דוא"ל של המורה האחראי על הקורס: ori.eyal1@mail.huji.ac.il

שעות קבלה של רכז הקורס: יום ד, 9:30-10:30

מורי הקורס:
פרופ אורי איל

תאור כללי של הקורס:

השיעור יעסוק בסוגיות המרכזיות בתחום המנהיגות הבית ספרית בכללן: מקומה של הכריזמה, החזון ומשמעותו, מהותן של מנהיגות פדגוגית, מנהיגות מבוזרת, מנהיגות נשים, מנהיגות מוסרית ובניית הארגון כקהילה של מנהיגים. הסוגיות ינותח לאור מטרות ומאפייני מערכת החינוך.

מטרות הקורס:

בחינה מעמיקה של ההתפתחויות התיאורטיות בסוגיות הליבה בתחום המנהיגות הבית ספרית במהלך המאה ה-20 וראשית המאה ה-21.

תוצרי למידה

בסיומו של קורס זה, סטודנטים יהיו מסוגלים:

1. לבחון באופן ביקורתי את ההתפתחויות התיאורטיות בתחום המנהיגות הבית ספרית בסוגיות הליבה שידונו בקורס.
2. להבחין בין סוגי המנהיגות כפי שבאים לידי ביטוי במערכת הבית ספרית ולהסביר את האימפקט של הסגנונות השונים על תוצרים ארגוניים ואישיים של מורים ותלמידים.
3. לבקר את השתרשותם של מודלים גברים, מערביים, חסרי קונטקסט של מנהיגות וזאת לאור תהליכי גלובליזציה והלכי רוח חברתיים.
4. להעריך את ההתפתחויות החדשות בתחום המנהיגות החינוכית לאור שינויים בהלך הרוח הציבורי ובתביעות הציבוריות המופנות למערכת החינוך.

דרישות נוכחות (%) :
80

שיטת ההוראה בקורס: הרצאות ודיונים

רשימת נושאים / תכנית הלימודים בקורס:

1. מנהיגות חינוכית - הגדרות והשתמעויות.
2. גישות שונות לנתוח תופעת המנהיגות - גישת: האישיות, ההתנהגות, הנסיבתית.
3. מה בין מנהל למנהיגות?
4. כריזמה ומנהיגות.
5. מנהיגות טרנספורמטיביות ומנהיגות טרנסאקטיבית.

-
6. תהליכי השפעה במנהיגות: כח, מוטיבציה, העצמה וניהול רגשות.
  7. מנהיגות פדגוגית.
  8. התלות בין מנהיגות טרנספורמטיבית למנהיגות פדגוגית.
  9. מנהיגות מורים, מנהיגות משתפת ומנהיגות מבוזרת.
  10. מנהיגות ותרבות ארגונית.
  11. מנהיגות נשים.
  12. מנהיגות ותוצרים.
  13. מנהיגות חזונית, ערכים, השקפת עולם ולמידה ארגונית.
  14. מנהיגות חדשנות ויזמות ארגונית: יכולת השימור לאורך זמן.
  15. מנהיגות, אתיקה וצדק חברתי.
  16. מנהיגות אותנטית
  17. פיתוח מנהיגות, כיצד?
  18. מנהיגות, תאוריות ארגוניות, והיבטים מערכתיים בחינוך: היתכן מנהיגות בחינוך?

חומר חובה לקריאה:

1. מנהיגות חינוכית - הגדרות והשתמעויות.

Yukl G.A (2010). *Leadership in organizations* (7th ed.), N.J: Prentice Hall. Ch. 1: The nature of leadership. [הצופים הר ספריית שמורים]

Coulter, D. & Wiens, J. R. (1999). *What is educational about educational leadership?* Education Canada, 39, 2.

2. גישות שונות לנתוח תופעת המנהיגות - גישת: האישיות, ההתנהגות, הנסיבתית.

פופר מ. ואביהו ר. (1992). על המנהיגות. תל-אביב: משרד הביטחון. עמ' 25-35, 58-68. [הכללית הספרייה (000361468) UB210A4]

Judge, T., Piccolo, R., & Kosalka, T. (2009). *The bright and dark sides of leader traits: A review and theoretical extension of the leader trait paradigm.* The Leadership Quarterly, 20, 855-875. [Journals, JMS]

DeRue, D. S., Nahrgang, J. D., Wellman, N., & Humphrey, S. E. (2011). Trait and behavioral theories of leadership: An integration and meta-analytic test of their relative validity. *Personnel Psychology*, 64, 7-52. [Journals, JMS]

Goldring, E., Huff, J., May, H. & Camburn, E. (2008) School context and individual characteristics: what influences what principals really do? *Journal of Educational Administration*, 46(3), 332-352.

3. מה בין מנהל למנהיגות?

ענבר ד. (1987). מנהיגות וניהול ומה שביניהם, בתוך: אלבוים-דרור ר. (עורכת), מדיניות ומנהל, ירושלים: מאגנס. ע' 351-357 [371.2/3 (000839519) חינוך- שמורים] [שמורים - ס"עו ספרית (001122323) 43M 371.2]

Yukl G.A. (2010). *Leadership in organizations (7th ed.)*, N.J: Prentice Hall. Ch. 7: managerial traits and skills. [הצופים הר ספריית שמורים]

4. כריזמה ומנהיגות.

שמיר, ב. (1990). סוד הקשר הכריזמטי: הסברים שונים והשערות הנובעות מהם. בתוך: א. גונן וא. זכאי, מנהיגות ופיתוח מנהיגות: מהלכה למעשה, 35-59. הוצאת משרד הביטחון. כללית (000450101) HM 141 M35 [301.1553(1) M26 (001148931) ס"עו] [301.1553(1) M26 (001148931) ס"עו]

Shamir, B. (1995). Social Distance and Charisma: Theoretical notes and an exploratory Study. *Leadership Quarterly*, 6(1), 19-47. [journal, JMS]

5. מנהיגות טרנספורמטיביות ומנהיגות טרנסאקטיביות.

אבוליו ב. (1999), הטווח המלא של המנהיגות - בדרך להעלאת רמת האפקטיביות של היחיד, -הקבוצה והארגון, בתוך: גונן א. וזכאי א. (עורכים), מנהיגות וטיפוח מנהיגות - מהלכה למעשה, תל אביב: משרד-הבטחון. עמ' 65-92. [301.1553(1) M26 (001148931) ס"עו] [301.1553(1) M26 (001148931) ס"עו] [HM 141 M35 (000450101) כללית]

Leithwood, K. & Sun, J. (2012). The Nature and Effects of Transformational School Leadership: A Meta-Analytic Review of Unpublished Research. *Educational Administration Quarterly*, 48(3), 387-423. [Journals, JMS]

6. תהליכי השפעה במנהיגות: כח, מוטיבציה, העצמה וניהול רגשות.

פרנץ ג. וריון ב. (1968). הבסיסים לכוח חברתי, בתוך: קרטרייט ד. וזנדר א., דינאמיקה קבוצתית, תל אביב: יחדיו. כרך ב' עמ' 761-778. [שמורים - חינוך (000839640) 301.151/33 (000172295) C 3] [301.151/33 (000839640) C 3] [HM 133.C351 (000172295) כללית ספריה]

Shamir, B., House, R.J. & Arthur, M.B. (1993). *The motivational effects of charismatic leadership: A self concept based theory*. *Organization Science*, 4(4), 577-591. [Journals, JMS]

- Eyal, O. & Roth G. (2011). *Principals' leadership and teachers' motivation: Self determination theory analysis*. *Journal of Educational Administration*, 49(3), 256-275. [Journals, JMS]

Kark, R., Shamir, B. & Chen, G. (2003). *The Two Faces of Transformational Leadership: Dependence and Empowerment*. *Journal of Applied Psychology*, 88 (2), 243-255. [Journals, JMS]

Rinehart, J. S., Short, P. M., Short, R. J., & Eckley, M. (1998). *Teacher empowerment and principal leadership: Understanding the influence process*. *Educational Administration Quarterly*, 34(1 suppl), 630-649. [Journals, JMS]

Leithwood, K., & Beatty, B. (2007). *Leading with teacher emotions in mind*. Thousand Oaks, CA: Corwin.

7. מנהיגות פדגוגית.

Graczewski, C., Knudson, J. & Holtzman, D.J. (2009). *Instructional Leadership in Practice: What Does It Look Like, and What Influence Does It Have?* *Journal of Education for Students Placed at Risk*, 14(1), 72-96. [Journals, JMS]

Robinson, V. (2010). *From instructional leadership to leadership capabilities: Empirical findings and methodological challenges*. *Leadership and Policy in Schools*, 9(1), 1-26.

8. התלות בין מנהיגות טרנספורמטיבית למנהיגות פדגוגית.

Hallinger, P. (2003). *Leading educational change: Reflections on the practice of instructional and transformational leadership*. *Cambridge Journal of Education*, 33(3), 329-352. [Journals, JMS]

9. מנהיגות מורים, מנהיגות משתפת ומנהיגות מבוזרת.

Bolden, R. (2011). *Distributed Leadership in Organizations: A review of theory and Research*. *International Journal of Management Reviews*, 13 (3), 251 -69. [Journals, JMS]

Somech, A. (2002). *Explicating the complexity of participative management: An investigation of multiple dimensions*. *Educational Administration Quarterly*, 38(3), 341-371. [Journals, JMS]

Armstrong, H. D. (2004). Agency fragmentation: The dilemma facing participative management school principals. *Journal of Educational Thought*, 38, 3-18. [Journals, JMS]

York-Barr, J., & Duke, K. (2004). What do we know about teacher leadership? Findings from two decades of scholarship. *Review of Educational Research*, 74(3), 255-316. [Journals, JMS]

10. מנהיגות ותרבות ארגונית.

גולדברג, נ. (1999). האדם-תבנית נוף הולדתו? מנהיגות בהקשר התרבותי. בתוך: א. גונן וא. זכאי, מנהיגות ופיתוח מנהיגות: מהלכה למעשה, עמ' 117-130. הוצאת משרד הביטחון. [כללית (000450101) HM 141 M35] [ס"עו (001148931) M26 (301.1553(1)]

אופלטקה, י. (2007). תרבות בית הספר ואקלימו. בתוך: י. אופלטקה, יסודות מנהל החינוך. ע"מ 59-84. הוצאת פרדס.

11. מנהיגות נשים.

Eagly, A. H., Johannesen-Schmidt, M. C., & Van Engen, M. L. (2003). Transformational, transactional, and laissez-faire leadership styles: a meta-analysis comparing women and men. *Psychological bulletin*, 129(4), 569. [Journals, JMS]

Eagly A.H., Karau S.J. & Johnson B.J. (1992). Gender and leadership style among school principals: A meta-analysis. *Educational Administration Quarterly*, 28(1), pp. 76-102. (בכתבי העת בספריה)

Eckman, E. (2004). Similarities and differences in role conflict, role commitment, and job satisfaction for female and male high school principals. *Educational Administration Quarterly*, XL (3), 366-387. [Journals, JMS]

12. מנהיגות ותוצרים.

Robinson, V. M. J., Lloyd, C., & Rowe, K. J. (2008). The impact of leadership on student outcomes: An analysis of the differential effects of leadership type. *Educational Administration Quarterly*, 44(5), 635-674. [Journals, JMS]

Marks, H. M., & Printy, S. M. (2003). Principal leadership and school performance: An integration of transformational and instructional leadership. *Educational Administration Quarterly*, 39(3), 370-397.

Leithwood, K., & Mascall, B. (2008). Collective leadership effects on student achievement. *Educational Administration Quarterly*, 44(4), 529-561. [Journals, JMS]

13. מנהיגות חזונית, ערכים, השקפת עולם ולמידה ארגונית.

Kurland, H., Peretz, H. & Hertz-Lazarowitz, R. (2010). Leadership style and organizational learning: the mediate effect of school vision. *Journal of Educational Administration*, 48(1), 7 - 30. [Journals, JMS]

Ylimaki, R. M. (2006). Toward a new conceptualization of vision in the work of educational leaders: Cases of the visionary archetype. *Educational Administration Quarterly*, 42(4), 620-651. [Journals, JMS]

14. מנהיגות חדשנות ויזמות ארגונית: יכולת השימור לאורך זמן.

Eyal, O., & Kark, R. (2004). How do transformational leaders transform organizations? A study of the relationship between leadership and entrepreneurship. *Leadership and Policy in Schools*, 3(3), 211-235. [Journals, JMS]

Davies, B. J., & Davies, B. (2006). Developing a model for strategic leadership in schools. *Educational Management Administration & Leadership*, 34(1), 121-139. [Journals, JMS]

15. מנהיגות, אתיקה וצדק חברתי.

Sergiovanni T.J. (1992). *Moral leadership: Getting to the heart of school improvement*. San Francisco, CA: Jossey & Bass. Ch. 1, pp. 1-16. [371.201.8/S38 (000870991) JED-Reserve]

Theoharis, G. (2007). Social justice educational leaders and resistance: Toward a theory of social justice leadership. *Educational Administration Quarterly*, 43, 228-251. [Journals, JMS]

Eyal, O. Berkovich, I. & Schwartz, T. (2011). Making right choices: Ethical judgments among educational leaders. *Journal of Educational Administration*, 49(4), 396-413.

16. מנהיגות אותנטית

Avolio, B. J., Gardner, W. L., Walumbwa, F. O., Luthans, F., & May, D. R. (2004). Unlocking the mask: A look at the process by which authentic leaders impact follower attitudes and behaviors. *The Leadership Quarterly*, 15, 801 - 823. [Journals, JMS]

שכטר, ח. (2002). מנהיגות אותנטית במערכת החינוך. עיונים במנהל וארגון החינוך, 26, 69-92.

17. פיתוח מנהיגות, כיצד?

סער, ד. (1999). אז מה באמת לומדים שם? סקירה על מודלים מרכזיים לפיתוח מנהיגות. בתוך: א. גונן וא. זכאי, מנהיגות ופיתוח מנהיגות: מהלכה למעשה, עמ' 285-316. הוצאת משרד הבטחון. [כללית (000450101) HM 141 M35] [ס"עו (001148931) M26 (301.1553(1) M26]

Clark D. & Clark S. (1996). *Better preparation of educational leaders. Educational Researcher*. 25(8), 18-20. (בספריה העת בכתבי)

18. מנהיגות, תאוריות ארגוניות, והיבטים מערכתיים בחינוך: היתכן מנהיגות בחינוך?

אלבויים-דרור ר. (1987). מאפיינים ארגוניים של מערכת החינוך, מדיניות ומינהל: תיאוריה ויישומים לחינוך: מקראה. ירושלים: האוניברסיטה העברית, בית הספר לחינוך. ע' 116-131. [000860049] (ספריית חינוך- שמורים)

ענבר ד., היתכן אוטונומיה במערכת חינוך ריכוזית, ע' 53-71, בתוך: אוטונומיה בחינוך, פרידמן י. (עורך), הנרייטה סאלד 1987. [370.192.2 /א 51 (000861001) ספריית חינוך- שמורים]

Leithwood, K., & Jantzi, D. (2008). *Linking leadership to student learning: The contributions of leader efficacy. Educational Administration Quarterly*, 44(4), 496-528. [Journals, JMS]

חומר לקריאה נוספת:

1. מנהיגות חינוכית - הגדרות והשתמעויות.

Leithwood, K. and Riehl, C. (2005), "What do we already know about educational leadership?", in Firestone, W. and Riehl, C. (Eds), *A New Agenda for Research in Educational Leadership*, Teachers College Press, New York, NY, pp. 12-27.

Zaleznik, A. (1977). *Managers and leaders: Are they different? Harvard Business Review*, 44 67-78. [Journals, JMS]

2. גישות שונות לנתוח תופעת המנהיגות - גישת: האישיות, ההתנהגות, הנסיבתית.

וויט ר. וליפיט ר. (1968). התנהגות המנהיג ותגובת החברים בשלושה סוגי אוירה חברתית, בתוך: קרטריט ד. זנדר א., דינמיקה קבוצתית, תל-אביב: יחדיו. פרק 28, ע' 658-689. [001110927] (001110927) [C 271 301.152] [שמורים-חינוך (000839640) 301.151/33 C 3] עו"ס]

פרידמן י. (1987). מעורבות מבוקרת של מורים ואנשי הצוות בתהליכי קבלת החלטות בבית הספר- מודל מרשמי למנהלים. עיונים במנהל ובארגון החינוך, 14, עמ' 41-62. (בכתבי העת בספריה)

הרסי פ. (1976). מנהיגות והנעה, ירושלים: תדפיס בהוצאת המכון המרכזי לניהול, ע' 1-31. [001106263] (001106263) H47.3 658.3

פידלר א. (1968). גורמי אישיות ומצב הקובעים את יעילות המנהיגות. בתוך: קרטריט ד. זנדר א., דינמיקה קבוצתית (728-761) תל-אביב: יחדיו. [000839640] (000839640) [3 C 301.151/33] [כללית ספריה (000172295) HM 133.C351]

3. מה בין מנהל למנהיגות?

4. כריזמה ומנהיגות.

Davis & Gardner (2012). *Charisma under crisis revisited: Presidential leadership, perceived leader effectiveness, and contextual influences*. *Leadership Quarterly*, 23(5), 918-933. [Journals, JMS]

5. מנהיגות טרנספורמטיביות ומנהיגות טרנסאקטיביות.

פרידמן י. (1992) סגנונות מנהיגות במרחב ארגוני משתנה: המרה, שיגרה ושילוב. עיונים במינהל ובארגון החינוך, 18, 29-46. (בכתבי העת בספרית חינוך)

Kirby P.C., Paradise L.V. and King M.I. (1992). *Extraordinary leaders in education: Understanding transformational leadership*. *Journal of Educational Research*. 85(5), 303-311. (בכתבי העת בספרייה)

6. תהליכי השפעה במנהיגות: כח, מוטיבציה, העצמה וניהול רגשות.

Brackett, M. A., Palomera, R., Mojsa-Kaja, J., Reyes, M. R., & Salovey, P. (2010). *Emotion regulation ability, burnout, and job satisfaction among British secondary school teachers*. *Psychology in the Schools*, 47, 406-417.

Hargreaves, A. (2005). *The emotions of teaching and educational change*. In A. Hargreaves, A. Lieberman, M. Fullan & D. Hopkins (Eds.), *International handbook of educational change* (pp. 558-575). Dordrecht: Kluwer.

7. מנהיגות פדגוגית.

Youngs, P. & Kings, M.B. (2002). *Principal Leadership for Professional Development to Build School Capacity*. *Educational Administration Quarterly*, 38(5), 643-670. [Journals, JMS]

Neumerski, C. (2012). *Rethinking Instructional Leadership, a Review: What Do We Know About Principal, Teacher, and Coach Instructional Leadership, and Where Should We Go From Here?* *Educational Administration Quarterly*, 27, 0013161X12456700. [Journals, JMS]

8. התלות בין מנהיגות טרנספורמטיבית למנהיגות פדגוגית.

9. מנהיגות מורים, מנהיגות משתפת ומנהיגות מבוזרת.

Wilson Meena. (1993) *The search for teacher leaders*. *Educational Leadership*. 50(6), 24-27. (בכתבי העת בספרייה)

Spillane, J. (2006). *Distributed Leadership*. San Francisco: Jossey-Bass.
Mayrowetz, D. (2008). Making sense of distributed leadership: Exploring the multiple usages of the concept in the field. *Educational Administration Quarterly*, 44, 424-435.
[Journals, JMS]

10. מנהיגות ותרבות ארגונית.

Bass, M.B and Avolio, B.J. (1994) *Transformational leadership and organizational culture*. *International Journal of Public Administration*, 17(3/4), 541-554. [journal, JMS]

Schein, E.H. (1985). *Organizational Culture and Leadership*. San Francisco: Jossey Bass. [301.4/S3 (000836301) JED] [HD 58.7 S33 1992 (000357355) JMS- Reserve]

11. מנהיגות נשים.

Rosner, J.B. (1990). *Ways women lead*. *Harvard Business Review*, 68(6), 119-125.
[Journals, JMS]

Koenig, A.M., Eagly, A.H., Mitchell, A.A. & Ristikari, T. (2011). Are Leader Stereotypes Masculine? A Meta-Analysis of Three Research Paradigms. *Psychological Bulletin*, 137, 4, 616 - 642. [Journals, JMS]

Christman, D., & McClellan, R. (2008). "Living on Barbed Wire": Resilient Women Administrators in Educational Leadership Programs. *Educational Administration Quarterly*, 44(1), 3-29.

12. מנהיגות ותוצרים.

Sergiovanni, T.J. (1984). *Leadership and excellence in schooling*. *Educational Leadership*, 41(5), 4-13. Rp 11764920. (בספריה העת בכתבי)

Kon W.L., Steers R.M. & Terborg J.R. (1995). The effects of transformational leadership on teacher attitudes and student performance in Singapore. *Journal of Organizational Behavior*, 16(4), 319-333.

פסטרנק, ר., וגולדרינגי, א. (1991). האם סגנון ניהול המכוון לטיפול יחסי אנוש פוגע באפקטיביות בית הספר? עיונים במנהל וארגון החינוך, 17, 175-189.

13. מנהיגות חזונית, ערכים, השקפת עולם ולמידה ארגונית.

Yoeli, R., & Berkovich, I. (2010). From personal ethos to organizational vision: Narratives of visionary educational leaders. *Journal of Educational Administration*, 48(4), 451 - 467. [Journals, JMS]

---

14. מנהיגות חדשנות ויזמות ארגונית: יכולת השימור לאורך זמן.

Giles, C., & Hargreaves, A. (2006). *The sustainability of innovative schools as learning organizations and professional learning communities during standardized reform*. *Educational Administration Quarterly*, 42(1), 124-156. [Journals, JMS]

15. מנהיגות, אתיקה וצדק חברתי.

Lupton, R. (2005). *Social justice and school improvement: improving the quality of schooling in the poorest neighbourhoods*. *British Educational Research Journal*, 31(5), 589-604. [Journals, JMS]

Blase, J., & Blase, J. (2002). *The dark side of leadership: Teacher perspectives of principal mistreatment*. *Educational Administration Quarterly*, 38(5), 671-727.

16. מנהיגות אותנטית.

Duignan, P.A. & Bhindi, N. (1997). *Authenticity in leadership: an emerging perspective*. *Journal of Educational Administration*, 35(3), 195 - 209. [Journals, JMS]

Begley, P. T. (2006). *Self-knowledge, capacity and sensitivity: Prerequisites to authentic leadership by school principals*. *Journal of Educational Administration*, 44(6), 570-589.

17. פיתוח מנהיגות, כיצד?

פופר, מ. (1994). על מנהלים כמנהיגים. הוצאת רמות-אוניברסיטת תל אביב. (פרק על פיתוח מנהיגות באופן ממוסד עמודים 139-156). [HM 141 P66 1994 (000377004) כללית]

רוזנשטיין, מ., חן, א. ופרסבורגר, ק. (1999). לבחון פרפר במעופו: פיתוח מנהיגות הפרט באמצעות עבודה קבוצתית. בתוך: א. גון וא. זכאי, מנהיגות ופיתוח מנהיגות: מהלכה למעשה, עמ' 321-335. הוצאת משרד הביטחון. [כללית (000450101) HM 141 M35] [ס"עו (001148931) M26 (301.1553(1)]

18. מנהיגות, תאוריות ארגוניות, והיבטים מערכתיים בחינוך: התיתכן מנהיגות בחינוך?

הערכת הקורס - הרכב הציון הסופי :
מבחן מסכם בכתב/בחינה בעל פה 0 %
הרצאה 0 %
השתתפות 0 %
הגשת עבודה 70 %
הגשת תרגילים 30 %
הגשת דו"חות 0 %

פרויקט מחקר 0 %
בחנים 0 %
אחר 0 %

מידע נוסף / הערות:
אין